

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak tetrtek. Narodna letna 60 din za inosestletno 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok poseba. Pošt. šif. raž. 17.153. Telefon 45-86

Za enako delo — enako plačilo

Veliko zborovanje za žensko volilno pravico preteklo nedeljo v Ljubljani je imelo izredno velik odziv. Polna dvorana Delavske zbornice je pričala, da je postalo to vprašanje aktualno kot še nikoli doslej in da nimajo prav tisti, ki potiskajo to vprašanje ob stran, češ: v tako resnih časih ne gre, da bi razpravljali o »takih« zadevah. Žene, ki so manifestirale za politično in državljsko enakopravnost, pa so dokazale, da hočejo imeti besedo pri soodločanju prav v teh časih, ko se sklepa na merodajnih mestih o tako daljnosežnih zadevah, ki globoko posegajo tudi v življenje žene. Oglasile so se zastopnice vseh slojev ter so kot take pokazale na vsa pereča vprašanja, ki čakajo rešitve, pri kateri bi morala sodelovati tudi žena. Pokazale so položaj današnje družine, o kateri se toliko govori, katere zdravemu uspevanju se pripisuje toliko važnosti, a se tako malo stori zanje. In to ne le za otroka, ki je smisel in smoter družine, marveč tudi za mater. Prav tako so zborovalke baš iz globokega materinskega čuta ostro obsodile imperialistične vojne, katerih najbolj tragične žrtve so ravno matere, ko morajo žrtvovati ono, kar je prepogosto smisel njihovega življenja: svoje otroke. Tako se je zborovanje mestoma prelilo v navdušeno mitovno manifestacijo.

Vse govornice so pa z vso tehtnostjo dokazov poudarjale današnji krivični položaj žene v službi. Pritrjevanje navzoče množice je potrjevalo upravičenost te pritožbe.

Zapostavljanje v službi na podlagi spolne razlike se zelo drastično uveljavlja v raznih poklicih, kjer so plače že nekako normirane po spolu in ženska čisto ne more napredovati preko določene meje — prav zato ker je ženska. To razliko pa morajo najbolj občutiti poročene javne nameščence, saj je po posebni uredbi določeno, da se njihovo delo ne priznava za polnovredno, kar se občutno podčrtava z manjšimi prejemki za enako delo.

Zato pa je boj za politično in državljsko enakopravnost žene obenem tudi boj za njeno enakopravnost v službi. Osnovni ton zborovanja je bil: zahtevamo volilno pravico v imenu demokracije, o kateri ne more govoriti noben narod in nobena država, ki dopušta, da je polovica njegovih članov brezpravnih. Prav tako je treba zahtevati v imenu demokracije tudi ženino enakopravnost z možem v službi. Kajti kdor sprejme človeka v službo in mu odkaze enako delo kakor drugemu, pa ga manj plača samo zato, ker je ta delojemalec ženska, ki je s poroko sledila svojim človeškim, prirodnim in državljskim pravicam, — v takem primeru pač ne moremo govoriti o demokraciji in tako postopanje za delodajalca ni niti častno niti moralno.

Pa tudi koristno ni, ker tako zapostavljanje poruši potrebno skladnost in zaupanje v odnosu med delodajalcem in delojemalcem. Pomislimo na gospodarja, ki svojega uslužbenca pri plačilu zapostavlja za drugim, a zahteva od njega, da prav toliko dela kot drugi, bolj plačani. Ali niso posledice, ki jih rodi tako postopanje, povsem človeške: v najboljšem primeru prevzame zapostavljenega človeka zakrknjenost in mržnja do svojega gospodarja, v katerem mora videti vtelesno nepravilnost. Često so pa posledice še hujše in se mnogokrat končajo pred sodiščem. Toda ali se vprašajo vedno tisti, ki sodijo in obsojajo, po globljem vzroku nemoralnih pojavov?

S tem primerom nikakor nočemo nosploševati sodbe, saj vemo, da je med našimi privatnimi nastavljenici še začuda veliko poštenosti in vestnosti zlasti spričo obupnih razmer, v katerih živijo. Zlasti pa so take posledice zapostavljanja izključene pri javnih nameščencih. Posebno pa se učiteljice ne morejo poslužiti gesla: za malo denarja, malo muzike, kajti nreče se zavedajo svojih dolžnosti ne samo do države, marveč predvsem do otrok, ki so jim izročeni v varstvo. Predobro čutijo, da otroškim dušam ne morejo in ne smejo odtegotovati ničesar, kar so jim dolžne dati.

Vendar pa vkljub vestnosti, vkljub čutu odgovornosti, vkljub lepim besedam, da človeka najbolj osrečuje dobro izpolnjena dolžnost, nujno vstane v človeku, pri katerem je njegova neenakopravnost tako rekoč dekretirana, grenak občutek v duši. Le preveč človeško je, da se bori pri njem čut dolžnosti z zagrenjenostjo, ki sčasom prepoji vse njegovo dejanje in nehanje, ki mora nujno vplivati tudi na šolsko delo. Kje naj taka učiteljica-mati vzame vedrino in samozavest, ki jo zlasti danes tako nujno terja od nje ne samo njen otrok, marveč tudi njeni učenci? Ali ni več kot razumljivo, če se mati, ki so jo tako degradirali, dnevno sprašuje: Zakaj sem manjvredna, zakaj se moje delo manj ceni, pa četudi bi moji uspehi nadkriljevali delo moških tovarišev ali neporočenih tovarišic? Ali naj bom kaznovana zato, ker sem se poslu-

Javni uslužbenci za zvišanje plač

V torek, 12. decembra t. l., ob 11. uri dopoldne se je zglasila na banovini deputacija, obstoječa iz zastopnikov 32 organizacij državnih in mestnih uslužbencev in upokojencev. Vodil jo je zastopnik Združenja jugoslovanskih narodnih železničarjev in brodarjev g. Sovre. Zaradi službene odsotnosti g. bana je sprejel deputacijo g. podban dr. Majcen. Deputacija je opisala nevzdržen položaj,

v katerega so zašli zaradi narasle draginje javni nameščenci in upokojenci, in prikazala nujno potrebo po takojšnjem zvišanju prejemkov. Posebno je poudarila, naj se zaradi nadaljnega naraščanja cen po tem izvršenem prvem povišanju prejemki avtomatično povišujejo vzporedno z dviganjem cen. Svoje zahteve je predložila deputacija gospodu pomočniku bana v posebni spomenici.

Uradniška družina

Draginja raste vedno hujše ter jo v zadnjih mesecih vsi občutimo. Življenjske potrebsčine, kakor živež, obleka, čevlji itd. so se podražile. Razumljivo bi bilo, če bi bili med temi predmeti, ki jih moramo upoštevati, toda zadnje čase naraščajo cene — ravno domačim produktom; n. pr. jajca, mleko, moka, mast, krompir, fižol itd. so se silno podražili. Prav je, če dobi kmet nekaj več za svoje težko pridelane pridelke, vendar je treba ta dvig paralizirati z višjimi prejemki. Ako se je kmetu popravil gospodarski položaj, ga je treba dvigniti tudi pri konsumentih — javnih nameščencih. Nikakor ne more biti na mestu, da se izvoz forsira v taki meri, da bi moglo nastopiti pomanjkanje najvažnejših življenjskih potrebščin (mast, meso, moka itd.).

Se prav posebno težko čuti draginjo družina javnega nameščenca, ki mora prenašati tako silno visoki dvig cen z enakimi prejemki. Družino je treba še prav posebno zaščititi. Družina je najosnovnejša celica družbe, ker se v njej vzgajajo in oblikujejo bodoči člani človeške zajednice. Če je družina zdrava, je zdrava tudi mladina. Uradniška družina živi danes v najtežjih gmotnih okoliščinah, zaradi česar ne more nuditi svojim članom one izobrazbe in dati one vzgoje, kakor bi jo morala. Ob pomanjkanju ne more oblikovati tistih odločnih in smelih ljudi, ki jih potrebuje domovina, ker je sama ponižana in kruhoborska. Kjer pa je doma kruhoborstvo, tam ni vedrega veselja in močne trdne volje. Bati se moramo, da nam zapostavljena družina ne uniči naših nad — naše nežne mladine.

Družina je bila z znižanjem uradniških plač l. 1935, najbolj prizadeta. Odtegljaj učiteljske družine, kjer ni bila žena učiteljica, je znašal 255—290 din mesečno (1 otrok), t. j. 10—16 %. Najhujše je bilo znižanje v nižjih skupinah, kjer je znašal odtegljaj 16 %, dočim je bil v višjih skupinah 10 % ten. Vsi smo takrat dobro razumeli, da moramo tudi mi žrtvovati nekaj od naših prejemkov za izboljšanje drž. gospodarstva. Toda žrtev družine je bila vendarle prevelika. Poudarjam, da nisem ljubosumen na prejemke samskega uradništva. Tudi oni živijo težko, saj morajo drago plačevati hrano in stanovanje, toda ne morem razumeti, kako mora potem z isto plačo živeti družina (2 človeka)! Le v ilustracijo hočem navesti, da so znašali odtegljaji pri družini 10—16 %, pri samskem uradnistvu pa 5 %. Odtegljaji družine so bili 2—3 krat večji.

Z novembrom l. 1937. je dobilo uradništvo deloma vrnjen odtegljaj iz leta 1935. Učiteljska družina je dobila 115—150 din, t. j. 5—8 %, dočim je samsko uradništvo dobilo vse, kar mu je bilo odvzeto leta 1935. Nič boljše se ne godi družini, kjer je žena učiteljica oz. uradnica. Ta družina je izgubila v okto-

bru leta 1935. še več kot družina, kjer žena ni v službi. Žena-učiteljica je mnogo žrtvovala, saj znaša njen odtegljaj v najnižji skupini 425 din mesečno, t. j. 5000 din letno. Običajno se trdi, da sta oba v službi, da sta torej dvojna zaslužkarja. In vendar živi ta družina v slabših gmotnih okoliščinah kakor prva. Žena izgubi $\frac{1}{3}$ plače, mora pa vzdrževati služkinjo, ki stane toliko, kolikor žena sama zasluži.

Poglejmo si stanje uradniških družin na tej tabeli (3 članska). Vpošteti so samo izdatki za prehrano in stanovanje.

Žena ni uradnica			
	L. 1931.	Danes	Izdatek dol. IX.
IX.	1975,—	1300,—	1320,—
VIII.	2280,—	1555,—	1520,—
VII.	2610,—	1810,—	1720,—
VI.	3010,—	2150,—	1820,—
V.	3550,—	2550,—	1920,—
Povprečno	2655,—	1873,—	1660,—

Ostane 213,—

Žena je uradnica			
	L. 1931.	Danes	Izdatek dol. IX.
IX.	3350,—	2100,—	2020,—
VIII.	3655,—	2355,—	2220,—
VII.	4290,—	2800,—	2420,—
VI.	4690,—	3150,—	2620,—
V.	5560,—	3600,—	2720,—
Povprečno	4309,—	2781,—	2400,—

Ostane 381,—

Ta tabela nam nazorno kaže, da sta obe družini v slabih gmotnih razmerah, ker jima zadostujejo prejemki komaj za prehrano in stanovanje. Prvi je ostalo povprečno mesečno 213 din, drugi pa 381 din. (Pri družinah, kjer je žena uradnica, sem k izdatku prištel 700 din za vzdrževanje služkinje: večje stanovanje = 100 din; prehrana 300 din; mezda z zavarovalnino, davkom in darili 300 = 700 din; v VI. in V. sem ta izdatek povišal na 800 din). Prav nazorno vidimo, da dvojno zaslužkarstvo prav malo hasni. V l. 1931. je bila plača za $\frac{1}{2}$ večja od današnje.

Vse navedeno me upravičuje, da zaključim: Družini je treba nujno pomagati iz stiske, ker so cene življenjskih potrebščin poskočile za 30—40 % in še vedno rastejo. Življenjski standard v letošnjem letu je višji od onega v letu 1931. Zato postaja zvišanje iz dneva v dan bolj pereče. Družina mora biti pri zvišanju še prav posebno upoštevana, ker se nahaja v vedno hujši bedi. Družina je osnovna celica in najpomembnejša edinica pri vzgoji mladine. Kakršna je družina, tak bo narod. Zdrava, vesela in zadovoljna družina je temelj za zdravo in močno državo. Zato je pomoč družini najnujnejša. —a—

Šolski upravitelj

Šolski upravitelji imajo veliko dolžnosti in dela, pravic in nagrad pa nimajo nobenih. Z uradniškim zakonom z dne 31. marca 1931. je bilo ukinjeno zvanje šol. upravitelja in danes se upraviteljstvo le dodeljuje. S tem je upravitelju vzet položaj in možnost napredovanja brez omejitev. Kakor je vsakemu znano, veljajo slične omejitve, kakor za učiteljstvo, tudi za druge stanovce, a iste ne veljajo za šefe pedinih ustanov, ki napredujejo brez omejitev tudi v V. skupino. Edino pri učiteljstvu so upravitelji izveti, ker napredujejo istotako kakor vsak učitelj. Ne potegujemo se

za neke privilegije šol. upraviteljev, toda v nobenem primeru ni pravilno, da se celo pri napredovanjih zapostavljajo, ko itak nimajo nobenih drugih ugodnosti. Zvanje šol. upravitelja bi moralo biti uzakonjeno in napredovati bi morali brez omejitev v V. skupino.

Pa ne samo, da so upravitelji izenačeni glede napredovanj z učiteljstvom ter celo zapostavljeni pred učiteljem, ki ima boljše zveze, tudi glede dela so preobremenjeni. Šolski upravitelji so oproščeni pouka na šolah z nad šestnajst oddelki. V večjih mestih so šole razdeljene v deške in dekliške in tako tudi tukaj

upravitelji oz. upraviteljice niso oproščeni pouka, ker ima vsaka šola manj nego šestnajst oddelkov. Tako je le prav malo upraviteljev oproščenih pouka. Zopet me ne smete razumeti napačno, če trdim, da bi moral biti na vsaki šoli, ki ima več kot osem do deset oddelkov, upravitelj oproščen razredništva, ker ga administrativno in nadzorstveno delo tako zaposli, da vse le s težavo zmaguje. Če hoče, da zadosti vsem 22 predpisom, ima premalo časa, da bi se mogel še pripravljati na pouk.

Naj naštejem le nekaj konkretnih dolžnosti: t. 5. pravi, »da pazi, da se učenci pravočasno ocenjujejo in se ocene vpišejo v razredno vpisnico; koliko časa bo potreboval, če bo hotel zadostiti tej dolžnosti na višje organizirani šoli z nad 500 učenci.

T. 11. določa, »da pazi, da učenci redno obiskujejo šolo«. Koliko časa bo zopet izgubil, če hoče voditi nadzor nad obiskom 500 učencev. K vsemu temu moramo prišteti, da mora voditi vse dopisovanje z nadrejenimi oblastmi in voditi evidenco tudi glede pravočasnih prošenj podrejenega učiteljstva. Koliko časa in odgovornosti pa zahteva banovinski proračun in obračun, niti ne omenjam. Za to poslovanje je tudi materialno odgovoren.

Vse navedeno dovolj jasno priča, da je šol. upravitelj preobremenjen z administrativnim in šolskim delom in da je treba najti izhod bodisi v poenostavitvi administracije ali v oprostitvi razrednega dela. Primerno bi bilo, da se upravitelju sorazmerno s številom oddelkov zniža število učnih ur. Z zmanjšanjem učnih ur bi upravitelju preostajalo več časa za današnje komplicirano administracijo in za nadzor. Pri sedanjih razmerah upravitelj komaj zmaguje pisarniško delo in nima časa za smotrni nadzor. Pravičen nadzor nad vzgojnimi delom pa je velike važnosti. Upravitelji bi morali biti učitelji in svetovalci; v pedagoško-metodičnih stvareh vsemu podrejenemu učiteljstvu. Ne le ocenjevalec-nadzornik učiteljstva, temveč v prvi vrsti svetovalec. Pri hospitacijah ni izčrpana njegova naloga s kritiko in iskanjem učiteljevih napak, temveč je njegova glavna in najvažnejša dolžnost, da posebno mlajše učiteljstvo pouči in mu pomaga pri pedagoško-metodičnem delu. Iz tega važnega pedagoškega razloga pa predvideva § 113., »da se naj za upravitelje prvenstveno imenujejo najsposobnejši učitelji«. Odgovorno mesto si mora vsakdo zaslužiti z delom in ne s starostjo ali s pripadnostjo tej ali oni politični skupini. Pri imenovanju bi se morali poleg službenih let prvenstveno upoštevati pedagoški motivi in ne politična sposobnost. Upravitelj bi moral biti na svojem mestu stalen, t. j. da ga s tega položaja ne bi bilo mogoče odstraniti in premestiti brez disciplinske kazni. Samo upravitelj, ki je na svojem mestu stalen, bo delal v dobrobit mladini in ljudstvu, ker se mu ne bo treba bati političnih izprememb. Upraviteljsko mesto ne sme biti nagrada za politično delo oz. privrženost, temveč nagrada za plodno šolsko in izvenšolsko delo.

Končno moram omeniti, da bi s tem zraščel le na ta način ugled upravitelja, ki je danes marsikje nadvse boren. Toda za nujno potrebno delo izven šole in za resnične in pravilne stike z ljudstvom je treba poleg dobre volje tudi časa.

Ne morem zaključiti, ne da bi se dotaknil še ene pereče strani, t. j. upraviteljske nagrade. Od njega se zahteva, da dela v šoli in v pisarni, za svoje administrativno delo pa ne prejema nobenega plačila. Tisto nagrado, ki jo zdaj dobiva, sploh ne štejem med nagrade, ker znaša mesečno 40 din. To je miloščina in ne nagrada. Vsak upravitelj bi moral dobivati za svoje delo še upraviteljsko nagrado, ki bi ne smela biti manjša od 200 do 300 din na mesec. V primeri z njegovim delom bi to menda ne bila pretirana vsota.

Zaključujem: 1. Zvanje šol. upraviteljev naj se uzakoni. 2. Upravitelji naj bodo na svojih mestih stalni. 3. Za upravitelje naj se imenujejo najsposobnejši učitelji. 4. Upraviteljem naj se zmanjša razredno delo, na šolah z nad osem do deset oddelkov pa se naj oprostito razrednega dela. 5. Upravitelji naj dobivajo mesečno upraviteljsko doklado, ki naj ne bo manjša od 200 din.

Samo zadovoljni in sposobni upravitelji so porok za napredek našega ljudskega šolstva.

Usebina:

Za enako delo — enako plačilo.
Javni uslužbenci za zvišanje plač.
Uradniška družina.
Šolski upravitelj.
Uredba o prenosu poslov prosvete z države na banovino Hrvatsko.
Stvarnost narekuje nove naloge.
UČITELJI PRIPRAVNICI IN NJIHOV POLOŽAJ: Moj položaj.
† Franjo Kranjc.
LISTEK: Pismo z bolgarske meje.
Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljski pevski zbor. — Mladinska matica. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu. — Učiteljska tiskarna.